

POGOVOR S FRANCEM HRIBARJEM, PREDSEDNIKOM LJUBLJANSKEGA MESTNEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV

»Stabilizacija ne pomeni nazadovanja«

V prvi polovici maja so se člani aktiva novinarjev občinskih glasil ljubljanske regije odločili za pogovor s **FRANCEM HRIBARJEM**, predsednikom mestnega sveta Zveze sindikatov Slovenije, o aktualnih nalogah, s katerimi se trenutno spopadajo mestni sindikati, delavci v združenem delu in širša družbena skupnost. Beseda je tekla o nagrajevanju po delu in rezultatih dela, zagotavljanju socialne varnosti najbolj ogroženih delavcev, o delovnem času in prizadevanjih za boljše produktivnost, o vlogi sindikatov pri oblikovanju cen, pri stanovanjski politiki, prizadevanjih za boljše preskrbo Ljubljancem ter nenazadnje o vprašanju, kako bodo letos delavci našega mesta letovali. V pogovoru so sodelovali: **JANJA DOMITROVIČ** – glavna in odgovorna urednica Naše komune, **NIKO ISAJEVIČ** – odgovorni urednik Dogovorov, **MILAN PRITEKELJ** – glavni in odgovorni urednik Naše skupnosti, **MARIO L. VILHAR** – urednik Javne tribune in **VIDA PETROVIČ** – novinarka Zbora občanov, ki je pripravila besedilo za objavo v vseh ljubljanskih občinskih glasilih.

Na začetku pogovora je Franc Hribar, predsednik mestnega sindikalnega sveta, opisal temeljne naloge mestnih sindikatov. »Gospodarski trenutak, v katerem živimo, zahteva od sindikatov temeljito prizadevanje za uresničitev sprejetih dokumentov,« je poudaril uvodoma. »Zavedamo se, da je izhod iz nastalih težav in izboljšanje socialne varnosti delavcev le v boljšem delu in večji produktivnosti. Sindikati v Ljubljani se zato borimo predvsem za večje in hitrejše uveljavljanje delavca, ki naj z rezultati svojega dela prispeva k večji ekonomski trdnosti svoje temeljne organizacije in vse družbe.

Z uresničitvijo nalog, ki so pred nami, bomo dokazali, da smo sposobni rešiti nakopičene probleme in odpreti delavcem nove perspektive. To smo v zadnjih 38 letih že večkrat uspešno dokazali. Krepko bomo morali spremeniti svoje navade in odnos do dela ter zaostri odgovornost pri slehernem delu – od delavca do politika. Vsak se bo moral podrediti tem ciljem, druge izbire ni. Sindikati smo trenutno najbolj aktivni na področju gospodarstva, saj je tu ključ za rešitev naše gospodarske stabilizacije in za zagotovitev socialne varnosti delavcev. V Ljubljani smo že dosegali nekatere pomembne in spodbudne uspehe – predvsem na področju izvoza. Po zadnjih ocenah je letošnji izvoz ljubljanskega gospodarstva na konvertibilno področje za 20 odstotkov večji kot v enakem obdobju lani, čeprav smo se tudi že lani ob tem času odločili za presmeritev na zahodne trge. Zadnje čase opažamo tudi veliko zanimanje za združevanje dela in sredstev na dohodkovnih osnovah, ne občinsko in krajevno, ampak širše medrepubliško. Poleg tega delavci vse bolj spoznavajo, da je treba za uresničitev nekaterih velikih in pomembnih naložb združevati akumulacijo. To velja predvsem za skupna vlaganja v naložbe, katerih rezultati bodo vključeni v mednarodno delitev dela ali za tiste, ki bodo uresničile našo drugo strateško usmeritev – večjo proizvodnjo hrane.

Zapiranje za svoje »plotove«, ki je bilo prisotno včasih, je v združenem delu vse manj. Delavci pa se tudi vse bolj zavedajo, da stabilizacija ne pomeni nazadovanja. Delavci so za stabilizacijo, se zanjo zavzemajo in se zaradi nje tudi marsičemu odrejajo. Ob teh naporih pa zahtevajo jasne cilje in zadostitev osnovnih potreb za življenje in delo.«

NAMESTO DELA KROJIJO DOHODEK CENE

Ugotovili smo že, da si morajo delavci svojo socialno varnost zagotavljati sami – s svojim delom. Kako pa je z nagrajevanjem po delu?

»Glede nagrajevanja po delu in rezultatih dela ter socialne varnosti delavcev velja povedati, da pri nas nekaterih sistemskih vprašanj nismo razrešili. Tu mislim predvsem področje cenovne politike. Kljub zamrznjenim cenam, so se cene repromaterialu dvignile za 60 pa tja do 90 odstotkov, cene končnih izdelkov pa so lahko narastle le za 7 odstotkov. Delavci s svojimi notranjimi rezervami takšne velike razlike v večini primerov seveda niso mogli pokrivati. Zato imajo v mnogih proizvodnih delovnih organizacijah delavci zelo nizke osebne dohodka – v ljubljanskem Rogu celo pod starim milijonom. Kljub dobremu delu in 100 odstotni prizadevanju, je zato ogrožena socialna varnost prenekaterih delavcev. Danes je v temeljnih organizacijah združenega dela zato večji problem zagotovitev surovin za delo, kot pa vprašanje višine osebnih dohodkov. Za boljše nagrajevanje po delu bi morali oblikovati predvsem panožne sporazume, ki bi oblikovali objektivne skupne osnove in pogoje za delo, z njimi pa bi lahko tudi uspešno ocenjevali in merili učinek posameznika ter družbeno koristnost njegovega dela. Največji razkoraki v nagrajevanju po delu in v skupnih osnovah zanj so v Ljubljani predvsem na področju družbenih dejavnosti.«

Kje je vzrok, da smo uspešno zavrla le cene končnih izdelkov in ne tudi cen v reproverigi in kakšno vlogo imajo sindikati pri sooblikovanju cen?

»Odlok zveznega izvršnega sveta o zamrznitvi cen je bil sprejet za vse! Vendar kaže, da ga organizacije združenega dela v bazični industriji in tiste, ki izdelujejo končne izdelke, ne izvajajo enako resno. Velikokrat lahko ugotovimo, da so bila tudi povzročena cen dosežena po povsem legalni poti, ko je bila organizacija združenega dela prisiljena podpisati dopolnilne samoupravne sporazume, da je sploh lahko delala. Mislim pa, da bi morali letos ko smo sprejemali resolucijo z glavnimi smernicami letošnje ekonomske politike, sprejeti tudi ukrepe, kako bomo te smernice dosledno uresničevali na vseh nivojih. In nenazadnje si moramo prizadevati, da si

bodo subjekti združenega dela zagotavljali denar za svojo dejavnost s svobodno menjavo dela, ne pa z zakoni in drugimi administrativnimi ukrepi. Prav zakoni in preveliko administriranje so vplivali na letošnjo cenovno politiko in inflacijo. Delavci so nam na primer letos najbolj očitali na račun sprejemanja odloka o novih prispevnih stopnjah za samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti. Ni jih toliko motila višina prispevnih stopenj kot način sprejemanja. To pa je le eden izmed mnogih primerov! Zato si moramo prizadevati, da bodo prišle v ospredje ekonomske zakonitosti, s katerimi bomo lahko obvladovali tudi cenovno politiko.«

KAKO POVEZATI ZAČETEK MESECA S KONCEM?

Kaj predstavlja socialna kartica o kateri razmišljajo republiški sindikati?

»Danes so zahteve delavcev po strokovnih podlagah za ovrednotenje posameznih del vse večje. Nagrajevanje po delu in rezultatih dela je zato tudi pomemben dejavnik za zagotovitev ne le socialne varnosti delavcev, ampak tudi pravične nagrade za opravljeno delo. Mimogrede, mislim, da znanstveno raziskovalno in inovatorsko delo še nista dovolj spodbujana – ne le denarno, saj obstajajo tudi druge oblike družbenega priznanja! Nagrajevanje po delu naj bo edino merilo ekonomske moči in stanja delavca. Tega dejstva ne smemo prezreti tudi pri obravnavanju tako imenovane socialne kartice.

Sindikati podpiramo uvedbo socialne kartice, ker dandanes prenekateri delavci v Ljubljani in najbrž tudi drugje na različnih nivojih uveljavljajo različne socialne pomoči. Pregleda nad njihovim dejanskim družinskim prihodkom pa ni nikjer. Z uvedbo socialnih kartic, ki bi jih oblikovali s pomočjo organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti, pa bi lahko ugotovili, kdo so tisti, ki na račun svoje socialne ogroženosti prejmejo preveč in kdo so tisti, ki sploh ne uveljavljajo te svoje možnosti. Vendar ne gre le za ugotavljanje premoženjskega stanja posameznika, ampak tudi za zmanjšanje administriranja in nepotrebnega podvajanja pri zbiranju najrazličnejših podatkov ter potrdil, saj bi lahko delavec samo s socialno kartico, ki bi vsebovala vse potrebne podatke, uveljavljal svoje pravice. Prepričan sem, da bomo v Ljubljani socialno kartico uvedli, saj približno 30 tisoč občanov našega mesta prejema socialne

Foto: JOŽE ČURIN

pomoči na različnih koncih. Mnogi med njimi pa jih neupravičeno tudi podvajajo.«

Kako pa bodo ljubljanski sindikati reševali trenutno socialno problematiko več kot 10 tisoč najbolj ogroženih delavcev, ki prejema manj kot milijon starih dinarjev mesečno?

»Ob novem letu smo ugotovili, da prejema v Ljubljani okoli 10 tisoč delavcev manjši osebni dohodek kot 10 tisoč dinarjev. Sindikati si zato že tri mesece prizadevamo, da bi zagotovili skozi delo in osebni dohodek, ki ga delavci prejema zanj, tudi njihovo socialno varnost. Zato moramo »pretresti« predvsem tisto proizvodno delo, ki ne dosega takšnih rezultatov, kot bi moralo, da ugotovimo, če ga potrebujemo ali ne. Z organizacijskimi in drugimi oblikami si moramo prizadevati za prestrukturiranje proizvodnje v takšno, ki bo svojim delavcem zares lahko zagotavljala socialno varnost. Po temeljiti oceni svojega trimesečnega dela, ko smo si prizadevali, da bi bilo socialno ogroženih delavcev čimmanj, smo tudi ugotovili, da je bila ponekod, kot sem že prej omenil, vzrok za nizke osebne dohodka tudi nelogična cenovna politika. Kdo se bo naprimer odločil, da bo za osebni dohodek v višini starega milijona čistil ljubljanske ulice? Prizadevamo si, da bi zagotovili socialno varnost vsakemu delavcu, ki bo svoje dolžnosti na delovnem mestu 100 odstotno izpolnjeval!«

NOVA URA SPREMINJA TUDI NAVADE

Kakšni so rezultati akcije za večjo produktivnost z uveljavljanjem novega delovnega časa v Ljubljani?

»Sindikatom so ob tej akciji mnogi očitali, da se je lotevamo brez temeljitih analiz o različnih vzrokih in predvsem posledicah, ki jih bo takšna sprememba prinesla. Mi pa smo premaknili delovnega časa, za katero si prizadevamo že več let, podpirali predvsem iz naslednjih vzrokov. Če dlje ugotavljamo, da odhajajo delavci zjutraj na delo brez zajtrka. V delovnih organizacijah je, kot kažejo statistike, največ nesreč prav v zgodnjih jutranjih urah. Ugotovili smo, da bi ob premaknitvi urnih kazalcev na poletni čas naši malčki odhajali v vrce – po naravni uri – že ob treh, štirih ali petih zjutraj, kar je vsekakor prezgodaj.

»In nenazadnje, ves svet dokazuje, da je treba delovni čas prilagoditi tistem obdobju dneva, ko je človek za delo tudi najbolj

sposoben. V prizadevanjih za večjo produktivnost smo zato podprli premaknitev delovnega časa na ure, ko lahko največ naredimo. Zato si prizadevamo, da bi ljudje počasi spremenili svoje ukoreninjene biološke navade in jih prilagodili tistim, ki so v svetu že dolgo preizkušene in dokazane kot najbolj produktivne. Seveda pa ključ za boljše proizvodnost ni le v spremenjenem delovnem času, ampak tudi v boljši organizaciji dela – v organiziranju veččimenskega dela, kjer je to mogoče, v zmanjševanju delavnika in uvajanju četrte izmene – in v boljšem izkoriščanju delovnih zmognosti.

Ne gre za to, kot mislijo nekateri, da bi začeli z delom ob devetih ali desetih in da bi uvedli deljen delovni čas. Gre samo za premaknitev delovnega časa za eno uro naprej, v čemer so v Ljubljani v glavnem uspeli. Združenemu delu pa smo dokaj uspešno prilagodili tudi prevoz na delo in z njega. Popolnejša analiza o učinkih te akcije bo narajena v kratkem. Glede deljenega delovnega časa pa še to – v proizvodnji, predvsem tam, kjer delajo izmenske, delavci »strahu« pred njim sploh ne poznajo. Povsem razumljivo pa je, da se bodo morali tisti izven materialne proizvodnje, predvsem v upravi skupnih službah in družbenih dejavnostih, prilagoditi ostalim delavcem, da bodo lahko le-ti izven delovnega časa opravljali svoje potrebe.«

ZAGAT V PRESKRBI NI, TEŽJE BO Z DOPUSTI

Kakšna je skrb sindikatov za težave delavcev, ki niso neposredno vezane na dela in naloge, ampak na njihovo življenje. Tu mislimo predvsem na prizadevanja za enotno stanovanjsko politiko, boljše preskrbo Ljubljancem in nenazadnje na letošnje dopuste, ki jih bo večina – predvsem tista s pilitivimi žepi – preživela doma.

»V Ljubljani si sindikati že dolgo prizadevamo za enotno stanovanjsko in komunalno politiko. Nesporemljivo je dejstvo, da je cena kvadratnega metra opremljenega zemljišča v našem mestu tako različna, da znašajo te razlike tudi do milijon in pol dinarjev. Skrajni čas je, da začnemo zidati bolj poceni in racionalno, predvsem pa organizirano. Ne le tako, da imajo pričakovanci stanovanj vpliv na politiko gradnje, ampak tudi tako, da bodo lahko delavci glede na vloženi denar vplivali tudi na njeno kakovost in ceno.

V preskrbi Ljubljancem z osnovnimi življenjskimi artikli so sindikati odigrali pomembno vlogo. Lani, ko so bile težave z zaloznostjo trgovin z nekaterimi osnovnimi dobrinami kot so pralni praški, maslo, meso in drugi, največje, so ljubljanski sindikati odločno nasprotovali uvedbi kakršnihkoli bonov zanje in administrativnemu razdeljevanju življenjskih artiklov. To nam je uspelo predvsem zato, ker smo že nekaj let podpirali in spodbujali združevanje sredstev iz občinskih proračunov ter združenega dela za primarno proizvodnjo hrane. To dolgoročno dohodkovno povezovanje, na katerega smo mislili pravočasno, nam je pomagalo prebroditi težavo s preskrbo in zagotoviti zadostne blagovne rezerve. Pomembno vlogo pri tem so odigrali tudi potrošniški sveti. Omeniti pa moram še en pojav, s katerim smo se srečali. Kar 30 odstotkov manjkajočih prehrabnih proizvodov je iz Ljubljane odšlo na druga področja republike in države.

Trenutno, ko so počitnice pred vrati, je problem letošnjega letovanja za marsikatero družino najbolj pereč. Sindikati smo želeli s posojili delavcem omogočiti letovanje. Kot veste, predlog zaradi različnih vzrokov ni bil sprejet, saj bi tako še povečali inflacijo. Delovnim organizacijam smo tudi priporočili, da naj z regresom za dopust omogočijo letovanje najbolj socialno ogroženim. Vsekakor bo naval na počitniške kapacitete, ki jih imajo delovne organizacije same, letos večji kot prej. Med drugim smo tudi predlagali, da bi si jih delovne organizacije med seboj menjavale, tako da bi bile res polno zasedene. Prepričan pa sem, da bo kljub temu letos marsikdo ostal za počitnice kar doma.

Na koncu nas zanima še, kaj menite o občinskih glasilih.

»Mislim, da zelo uspešno in celovito informirajo krajeve o dogajanjih v družbenopolitičnem delu in življenju nasploh v njihovih sredinah. Pomembno vlogo odigrava glasila vsakič tudi ob konkretnih akcijah – kot je bila na primer akcija za tretji ljubljanski samoprispevek. Uspešnost takšnih političnih akcij je odvisna predvsem od vaše celovite informacije. Včasih se zatakne le pri raznašanju občinskih glasil. Več bi morali pisati tudi o odločanju delegatov v skupščinah, o delegatskem delu in gradivih nasploh ter o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti.«

SINDIKATI O OBRTI

Namesto tekme – sodelovanje z združenim delom

Tokrat je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta svoje pripravilo v Montažnem podjetju Instalacija. Ta delovna organizacija nastopa danes na domačem in tujem s popolno ponudbo strojnih in elektro instalacijskih del, od projekta do izvedbe. Delovna organizacija Instalacija, organizirana v dve temeljni organizaciji: Montaža in Projektno biro, je opremila že številne industrijske, stanovanjske, turistične in gostinske objekte ter objekte družbenega standarda.

Člani predsedstva občinskega sindikalnega sveta so na seji med drugim obravnavali problematiko drobnega gospodarstva v naši občini in analizo in oceno delovanja delegatskega sistema v samoupravnih interesnih skupnostih v preteklem dvoletnem obdobju. Ugotovili so, da se drobno gospodarstvo še vedno ubada s kopico pomanjkljivosti, ki slabšajo ponudbo deficitarnih storitev po krajevnih skupnostih na eni strani in povečujejo fluktuacijo delavcev v obrti. Cene obrtnih storitev so še vedno prenizke, najemanje prostorov predrago, davčna politika pa bi morala bolj vzpodbujati zasebno delo. Noben čevljar ne bo pretirano obogaten, so poudarili člani predsedstva občinskega sindikalnega sveta na seji. Po drugi strani pa mnogi obrtniki, ki jim posej dobro cveti, prenehajo delati že sredi leta, ker se jim delo zaradi visokih davkov ne izplača več. Zato bi morala tudi posojilna politika bank omogočati prednost nekaterim deficitarnim obrtem, so poudarili na seji. Združeno delo poleg tega še vedno ni izkoristilo vseh možnosti za dohodkovno povezovanje z obrtniki – kooperanti. Spremeniti moramo zdajšnji odnos združenega dela do drobnega gospodarstva, ki ga prevevata le konkurenca in tekmovanje. Združeno delo namreč potrebuje malo gospodarstvo. Zato se sindikalisti opozorili tudi na pomanjkljivost srednjega usmerjenega izobraževanja, ki mladine ne izobra-

žuje za posebne obrtne dejavnosti, obrtniki pa tudi niso vključeni v nobeno posebno izobraževalno skupnost. To pomanjkljivost bomo boleče občutili čež nekaj let, ko bodo mladi premalo usposobljeni za delo.

Pri obravnavi poročila o delovanju delegatskega sistema v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti so člani občinskega sindikalnega sveta samokritično ugotovili, da so bili tudi sindikati na tem področju premalo aktivni. Osnovne organizacije sindikata v združenem delu so večinoma stale ob strani, namesto da bi ves čas pomagale konferencam delegacij in njihovim predsednikom. Zato so na seji sklenili, naj v prihodnje vse osnovne organizacije sindikata vsaj enkrat letno obravnavajo delovanje svojih delegatov za skupščine družbeno-političnih in samoupravnih interesnih skupnosti. Prav tako pa morajo tudi bolj pozorno izbirati

svoje delegate in še odločiti le za tiste, ki nameravajo tudi zares delati.

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta je podprlo predlog za državno odklopanje delovni organizaciji Belinka ob 35-letnici njene ustanovitve. Ta organizacija združenega dela, ki je posebnega družbenega pomena, je z uspešnim izvrševanjem srednjeročnih načrtov in z vlaganjem svojih sredstev v izgradnjo bazične kemične industrije temeljito prispevala k prestrukturiranju bežigradskega gospodarstva v tem srednjeročnem obdobju, so poudarili na seji. Na seji so tudi sklenili, da bo naslednja seja občinskega sindikalnega sveta konec maja. Na njej bodo obravnavali analizo uresničevanja resolucije o družbenoekonomskem razvoju Bežigrada v prvih treh letošnjih mesecih ter oceno delovanja delegatskega sistema v samoupravnih interesnih skupnostih v preteklem dvoletnem obdobju.

V. P.